

Sigurður Kristján Garðarsson

Kt.: [...]

Heimilisfang: [...]

Akureyri, 18.03.2025

Tilv. 2024-04-02-0416

Efni: Brotkast. Svipting veiðileyfis. Handfæraveiðar. Herdís SH-173 (1771).

I. Málsvik

Fiskistofa hefur lokið meðferðar máls er varðar meint brot áhafnar, og eftir atvikum útgerðar, fiskiskipsins Herdís SH-173, skipaskrárnúmer 1771, gegn 2. mgr. 2. gr. laga um umgengni um nytjastofna sjávar nr. 57/1996 í veiðiferð skipsins þann 24. mars 2024. Lögskráður skipstjóri í umræddri veiðiferð, var málsaðili, Sigurður Kristján Garðarsson, kt. [...], en hann er jafnframt eigandi og útgerðaraðili skipsins.

Málsvikum er þannig lýst í skýrslu veiðieftirlitsmanns Fiskistofu, dags. 4. apríl 2024, að þann 24. mars 2024, hafi veiðieftirlitsmaður verið við eftirlit í X. Hann hafi veitt því athygli að Herdís SH-173 (1771) var við handfæraveiðar á svæðinu. Hann hafi ákveðið að senda ómannað, fjarstýrt loftfar búið myndupptökubúnaði, til að fylgjast með veiðum skipsins. Tekið hafi verið á loft frá landi og flogið tæplega 1 km að skipinu. Fljótlega eftir að eftirlitið hófst hafi eftirlitsmaður orðið þess vitni að skipstjóri, sem var einn um borð, varpaði fiski fyrir borð með þeim afleiðingum að hann hafnaði í sjónum, og var þá upptaka virkjuð. Tekin voru upp samtals sex myndbönd yfir skipinu, í fjórum flugum, og er samanlögð lengd þeirra 18:46 mínútur. Á meðan á upptökum stóð hafi eftirlitsmaður orðið vitni af því þegar skipstjóri varpaði tuttugu og einum (21) þorski, sem komið höfðu í veiðarfæri skipsins, fyrir borð með þeim afleiðingum að þeir höfnuðu í sjónum. Af þeim sökum er skipstjóri fiskiskipsins Herdísar SH-173 (1771) grunaður um að hafa brotið gegn ákvæði 2. mgr. 2. gr. laga nr. 57/1996 með því, að hafa ekki hirt og landað framangreindum afla, tuttugu og einum (21) þorski, sem komið hafði í veiðarfæri fiskiskipsins þann 24. mars 2024.

II. Lagagrundvöllur

Í 2. mgr. 2. gr. laga um umgengni um nytjastofna sjávar nr. 57/1996, segir að skylt sé að hirða og koma með að landi allan afla sem kemur í veiðarfæri fiskiskipa. Ráðherra getur heimilað með reglugerð að fiski af verðlausum tegundum sé ekki landað heldur varpað í sjóinn, sbr. reglugerð um nýtingu afla og aukaafurða nr. 468/2013. Slík reglugerðarákvæði skulu túlkuð þröngt. Brot gegn 2. mgr. 2. gr. laga nr. 57/1996 geta varðað stjórnsýsluviðurlögum, þ.e. sviptingu leyfis til veiða í atvinnuskyni skv. 1. og 2. mgr. 15. gr. laga nr. 57/1996 eða skriflegum áminningum skv. 3. mgr. 15. gr. sömu laga. Þá getur brot gegn 2. mgr. 2. gr. laga nr. 57/1996 jafnframt varðað refsingum, sektum eða fangelsi allt að sex árum, skv. 23. gr. sbr. 24. gr. sömu laga. Brot gegn 2. mgr. 2. gr. telst fullframið hvort sem það er með refsinaemri athöfn eða athafnaleysi og hvort sem það er framið af ásetningi eða gáleysi. Þá er í 24. gr. laganna lögfest hlutlæg refsíabyrgð einstaklinga og lögaðila gegn ákvæðum laganna, að nánari skilyrðum uppfylltum.

III. Athugasemdir málsaðila

Með bréfi Fiskistofu, dags. 19. júlí 2024, var málsaðili upplýstur um að málið hafi verið tekið til meðferðar og að til rannsóknar væri hvort skipstjóri fiskiskipsins Herdís SH-173 (1771), hafi gerst brotlegur við lög nr. 57/1996, í veiðiferð skipsins þann 24. mars 2024. Í bréfinu var málsatvikum lýst, leiðbeint um lagaatriði og aðila málsins gefinn kostur á að koma andmælum og athugasemdum á framfæri í samræmi við 13. gr. stjórnsýslulaga nr. 37/1993 áður en afstaða yrði tekin til þess hvort brot hafi verið framin og eftir atvikum ákvörðun um viðurlög. Engar athugasemdir bárust Fiskistofu í kjölfarið. Málið var því afgreitt með hliðsjón af gögnum og atvikum máls eins og þeim er lýst að framanverðu.

IV. Niðurstaða og rökstuðningur

Fyrir liggur að skipstjóri fiskiskipsins Herdís SH-173 (1771) hélt til handfæraveiða þann 24. mars 2024, og kastaði eða varpaði samtals tuttugu og einum (21) þorskum fyrir borð, er komið höfðu í veiðarfæri skipsins, með þeim afleiðingum að þeir féllu aftur í sjóinn. Þorskur er tegund nytjafiska sem lýtur takmörkun á leyfilegum heildarafla skv. 2. mgr. 8. gr. laga um stjórn fiskveiða nr. 116/2006 og því eiga undantekningareglur í 2. gr. reglugerðar nr. 468/2013 ekki við. Af framangreindum ástæðum gildir því fortakslaus skylda til að hirða og landa öllum fiskum af umræddri tegund sem koma í veiðarfæri skips skv. 2. mgr. 2. gr. laga nr. 57/1996.

Málatilbúnaður Fiskistofu byggir á vitnisburði og skýrslu veiðieftirlitsmanns sem varð vitni að brotum skipstjóra skipsins í beinu streymi, en einnig var brotið að hluta til tekið upp. Við skoðun á þeim myndbandsupptökum, er liggja fyrir í máli þessu, er að mati Fiskistofu ljóst að sá afli sem varpað var fyrir borð, hafi gert svo fyrir tilverkan skipstjóra skipsins. Af þeim sökum gerðist áhöfn skipsins brotleg gegn ákvæði 2. mgr. 2. gr. laga nr. 57/1996 með því að hafa vísvitandi kastað samtals tuttugu og einum (21) fiski, er komið höfðu í veiðarfæri skipsins, aftur í sjó með þeim afleiðingum að þeir höfnuðu í sjónum. Málsatvik eru að mati Fiskistofu ljós og enginn vafi um hina meintu saknæmu háttsemi skipstjóra Herdísar SH-173 (1771). Markmið málsmeðferðar Fiskistofu er að leiða hið sanna og rétta í ljós. Að mati stofnunarinnar telst mál þetta vera nægilega upplýst og atvik og staðreyndir málsins, sem þýðingu hafa að lögum, vera sönnuð. Með vísan til málsatvika og eðli brota, vitnisburðar veiðieftirlitsmanns studdum þeim gögnum sem liggja fyrir í málinu, s.s. skýrslu eftirlitsmanns og þeim myndbandsupptökum er liggja fyrir í málinu, er það niðurstaða Fiskistofu að skipstjóri fiskiskipsins Herdís SH-173 (1771) hafi gerst sekur um fullframin brot gegn 2. mgr. 2. gr. laga nr. 57/1996 í veiðiferð skipsins þann 24. mars 2024.

Háttsemi skipstjóra fiskiskipsins Herdís SH-173 (1771), braut gegn 2. mgr. 2. gr. laga um umgengni um nytjastofna sjávar nr. 57/1996, með því að hafa varpað afla (21 þorski) fyrir borð, sem komið hafði í veiðarfæri skipsins þann 24. mars 2024.

Fyrir brot á lögum nr. 57/1996 skal Fiskistofa veita áminningar eða svipta skip leyfi til veiða í atvinnuskyni. Í 1. mgr. 15. gr. laganna segir Fiskistofa skal svipta skip leyfi til veiða í atvinnuskyni ef útgerð eða áhöfn skips eða aðrir þeir sem í þágu útgerðar starfa hafa brotið gegn ákvæðum laga þessara eða reglum settum samkvæmt þeim. Í 3. mgr. 15. gr. segir að þrátt fyrir ákvæði 1. og 2. mgr. sama ákvæðis skuli Fiskistofa veita hlutaðeigandi útgerð skriflega áminningu vegna fyrsta minniháttar brots. Við mat á því hvort um minniháttar brot sé að ræða er m.a. litið til þess hvort ætla megi að brot hafi í för með sér umtalsverðan ávinning fyrir hlutaðeigandi útgerð og/eða tengda aðila, fjölda brota, hversu mikilvægum hagsmunum brot ógnar og hvort það hefur verið framið af ásetningi eða gáleysi. Jafnframt er litið til hvernig verknaðinum sjálfum var háttað og aðstæðna að öðru leyti og hvort þær hafi aukið mjög á saknæmi brotsins.

Líta verði til markmiða laga nr. 57/1996 við mat á þeim hagsmunum sem brotin ógna. Lögunum er ætlað að tryggja tvö meginatriði. Í fyrsta lagi að öllum afla sem kemur í veiðarfæri skips sé landað í viðurkenndri höfn og í öðru lagi að allur afli sé veginn og skráður. Í þessu máli er litið til þess að brotin voru til þess fallin að hafa í för með sér ávinning fyrir hlutaðeigandi útgerðaraðila og/eða tengda aðila, þegar verðmeiri eða söluvænlegri afli var tekinn að landi og aflaheimildum, eftir atvikum, ekki ráðstafað í þann afla sem kastað var. Ávinningur var þó smávægilegur með hliðsjón af magni þess afla sem kastað var útbyrðis. Ríkir almannahagsmunir eru fólgnir í því að nákvæmar upplýsingar liggi fyrir um hvað tekið sé úr auðlindum sjávar við landið, svo vísindamenn geti áætlað stofnstærð og tryggt hámarksafrakstur nytjastofna við landið. Rangar eða ónákvæmar upplýsingar um afla leiða óhjákvæmilega til ónákvæmni í útreikningi varðandi ástand fiskistofna, og þar með eykst hættan á að of nærri þeim verði gengið. Með brotum skipstjóra voru framangreindum hagsmunum ógnað.

Við mat á því hvort að um meðvituð gáleysisbrot eða ásetningsbrot hafi verið að ræða, er litið til háttsemi skipstjóra fiskiskipsins Herdís SH-173 (1771) í umræddri veiðiferð og til þess að málsaðili ber ábyrgð á því að veiðar í hans þágu brjóti ekki í bága við þær reglur sem gilda um framkvæmd veiða á hverjum tíma. Þær myndbandsupptökur er liggja fyrir í málinu sýna greinilega framgöngu skipstjóra skipsins í umræddri veiðiferð. Þar sést þegar hann er að draga inn veiðarfæri (færavindur) og ýmist losar fiska af krókum með höndum eða hristir þá af. Af háttsemi skipstjóra má ráða, að hann hafi vísitandi látið hjá líða að hirða verðminni þorska, en hirt vænni og verðmeiri þorska. Á myndböndum má greina brot skipstjóra, en þar sést þegar skipstjóri, að því er virðist án nokkurrar umhugsunar, ýmist losar minni þorska úr krókum jafnóðum við skipshlið svo þeir falla aftur í sjó eða kastar þeim útbyrðis eftir að hafa dregið þá inn fyrir borðstokk. Þá sést á hinn bóginn þegar skipstjóri velur álitlega þorska, blóðgar þá og gengur frá í kar um borð. Háttalag skipstjóra gefur til kynna að hann hafi sérstaklega flokkað verðmætari þorsk, sem auðsjáanlega var ætlað að landa, frá þeim sem hann henti útbyrðis í sjó.

Við mat á alvarleika brota lítur Fiskistofa til ámælisverðrar framgöngu skipverja, þeirra hagsmuna sem verknaðurinn beindist að og fjölda fiska sem varpað var fyrir borð í umræddri veiðiferð, þ.e. 21 þorskur. Þá lítur Fiskistofa til lengd veiðiferðarinnar og lengd eftirlits Fiskistofu sem varði í tæpar 19 mínútur. Málsaðili stundar fiskveiðar í atvinnuskyni, og á að vera meðvitaður um að honum beri að fylgja ákvæðum gildandi laga og stjórnvaldsfyrirmæla á sviði fiskveiðistjórnunar eftir því sem við á, við veiðarnar. Það er á ábyrgð málsaðila, að verklag við fiskveiðar sé í samræmi við lög, um borð í þeim fiskiskipum sem hann á og gerir út. Vinnubrögð skipstjóra gefur til kynna að um viðhöfð vinnubrögð sé að ræða og að brottkast sé viðhaft um borð við fiskveiðar á umræddu skipi málsaðila í andstöðu við hátternisreglur laga nr. 57/1996 og grundvallar markmið þeirra um sjálfbæra nýtingu fiskistofna og góða umgengni um auðlindir sjávar. Allur framgangsmáti skipstjóra skipsins rennir að mati Fiskistofu stóðum undir að brot hans hafi verið framin að yfirlögðu ráði (beinum ásetningi) í skeytingarleysi við hátternisreglur laga.

Í 2. mgr. 15. gr. laga nr. 57/1996 segir að við fyrsta brot, sem varðar sviptingu veiðileyfis, skal leyfissvipting ekki standa skemur en eina viku og ekki lengur en tólf vikur eftir eðli og umfangi brots. Af öllu framangreindu er niðurstaða Fiskistofu að um ámælisverð og meiriháttar brot hafi verið að ræða í skilningi 15. gr. laga nr. 57/1996, framin af ásetningi í berhögg við 2. mgr. 2. gr. sömu laga um meðferð afla við framkvæmd fiskveiða. Af þeim sökum telur Fiskistofa, við mat á viðurlögum, ekki koma til álita að brotin varði einvörðungu áminningu, enda ekki um minniháttar brot að ræða. Með hliðsjón af magni afla sem varpað var fyrir borð og fyrri ákvarðana Fiskistofu, í sambærilegum málum, er að mati Fiskistofu réttlætanlegt að brotin varði

veiðileyfissviptingu þó svo að um fyrsta brot og einangrað tilvik sé að ræða. Þá eru engin fyrri brot sem hafa ítrekunaráhrif í máli þessu. Að því virtu og á grundvelli alls þess sem að framan hefur verið rakið, telur Fiskistofa, með hliðsjón af meðalhófsreglu stjórnsýsluréttarins, að umrædd brot varði sviptingu leyfis til veiða í atvinnuskyni í eina viku, skv. 1. sbr. 2. mgr. 15. gr. laga nr. 57/1996.

Fiskistofa sviptir hér með fiskiskipið, Herdís SH-173, skipaskrárnúmer 1771, leyfi til veiða í atvinnuskyni í eina viku (7 daga) frá og með 18. apríl 2025 og til og með 24. apríl 2025, skv. 1. sbr. 2. gr. 15. gr. laga nr. 57/1996, vegna brottkasts á 21 fiski. Ákvörðunin hefur ítrekunaráhrif í tvö ár frá og með dagsetningu ákvörðunar skv. 19. gr. laga nr. 57/1996.

Kæruheimild

Ákvörðun þessa má kæra til matvælaráðuneytisins, Borgatúni 26, 4. hæð, 105 Reykjavík, innan eins mánaðar frá því hún barst til málsaðila sbr. 18. gr. laga nr. 57/1996. Skal það gert skriflega eða með tölvupósti á netfangið mar@mar.is. Kæra frestar ekki réttaráhrifum ákvörðunarinnar. Vakin er athygli á því að ákvörðun þessi verður birt opinberlega á vefsíðu Fiskistofu á grundvelli 9. gr. laga um Fiskistofu nr. 36/1992.

